

До разової спеціалізованої
вченої ради в Хмельницькому
університеті управління та
права імені Леоніда Юзькова

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Рогальської Вікторії Вікторівни
на подану дисертацію Когута Івана Анатолійовича
«Взаємодія слідчого та дізнавача із прокурором під час
досудового розслідування»
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081
«Право»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Ефективність здійснення досудового розслідування значною мірою залежить від злагодженої взаємодії службових осіб, наділених визначеними законом повноваженнями. Основна мета спільної діяльності слідчих, дізнавачів та прокурорів полягає у виконанні на досудовому провадженні завдань кримінального провадження, якими, відповідно до ст. 2 КПК України, є: захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень; охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, а жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Водночас під час взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором виникають ряд проблем, які негативно впливають на досягнення мети досудового розслідування або створюють значні перешкоди для його завершення а також здатні суттєво впливати на права учасників кримінального провадження, що зумовлює необхідність їх ідентифікації та розробки шляхів для їх запобігання через удосконалення чинного кримінально-процесуального законодавства. Отже, дослідження взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором має як теоретичне, так і практичне значення. Воно сприятиме вдосконаленню кримінального процесуального законодавства, формуванню методичних рекомендацій для органів прокуратури та досудового розслідування, а також підвищенню якості реалізації функції обвинувачення у кримінальному провадженні.

Мета та завдання дослідження. Автором досить влучно сформульовано мету дисертаційного дослідження, відповідно до якої вирішено ряд завдань, зокрема: визначено поняття, сутність та значення взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування; встановлено ретроспективу

становлення взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування та сучасний стан правового регулювання; проведено порівняльно-правовий аналіз нормативно-правового регулювання взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування на прикладі країн Європейського Союзу; виявлено перешкоди, які унеможливають або створюють неефективну взаємодію слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування; охарактеризовано процесуальну форму взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування; з'ясовано особливості організаційно-правової форми взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування; розкрито загальні положення про юридичну відповідальність за правопорушення, вчинені під час взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування; встановлено специфіку юридичної відповідальності слідчого та дізнавача за правопорушення, вчинені під час взаємодії із прокурором під час досудового розслідування; визначено зміст юридичної відповідальності прокурора за правопорушення, вчинені під час взаємодії із слідчим та дізнавачем під час досудового розслідування.

Науково-теоретичне підґрунтя та емпірична база дослідження. Результати дисертаційного дослідження Когута Івана Анатолійовича «Взаємодія слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування» є аргументованими, переконливими та отримані завдяки широкому використанню наукових джерел, емпіричного матеріалу та вмілому використанню існуючого масиву методів наукового дослідження. Теоретичною основою дисертаційного дослідження виступають наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених із загальної теорії та історії держави і права, кримінального процесуального права та криміналістики. Нормативну базу дисертаційного дослідження складають Конституція України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, кримінальне процесуальне законодавство України та держав-членів Європейського Союзу, положення інших законів України, а також підзаконні й відомчі нормативно-правові акти. Зміст дисертації демонструє вміння автора доводити власні думки, аргументувати, з посиланням на емпіричні матеріали та статистичні дані, доводи й пропозиції. Зроблені дисертантом висновки відрізняються оригінальністю, переконливою аргументованістю з елементами наукової новизни та практичної корисності. Змістовним ознакам наукової новизни відповідає низка сформульованих дисертантом наукових положень, що виносяться на захист. До найважливіших положень, що містять наукову новизну, на думку опонента, слід віднести наступні: визначення суб'єктного складу, об'єкту та юридичних фактів виникнення взаємодії слідчого і дізнавача з прокурором як особливого виду кримінальних процесуальних правовідносин сторони обвинувачення на стадії досудового розслідування; пропозиція ухвалення відомчого нормативно-правового акта – «Про організацію взаємодії слідчих і дізнавачів із прокурорами під час досудового розслідування» та визначена структура цього наказу, яка включатиме: загальні положення;

регламентацію організаційно-правових механізмів взаємодії; питання підвищення кваліфікації для забезпечення ефективної взаємодії; питання контролю за виконанням наказу та відповідні додатки; пропозиція щодо необхідності законодавчого закріплення критеріїв розподілу навантаження між прокурорами як процесуальними керівниками у зв'язку з їхньою надмірною завантаженістю, а саме раціонального розподілу навантаження з урахуванням поточного обсягу справ, як відправної точки визначення закріплення за конкретним кримінальним провадженням; удосконалення підходу, згідно з яким визначення змісту процесуальної форми взаємодії можливе через розгляд змісту форм процесуального керівництва досудовим розслідуванням, співвідношення функцій процесуального керівництва та нагляду прокурора в досудовому розслідуванні, а також через окреслення особливостей взаємодії слідчого, дізнавача та прокурора з іншими учасниками кримінального провадження. Наукові результати, теоретичні положення, пропозиції щодо внесення змін до кримінального процесуального закону викладено логічно та послідовно. Стиль викладу наукових положень сприяє їх легкому сприйняттю та оцінці їхнього змісту, визначенню доробку дисертанта у розвиток доктрини кримінального процесу.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується правильним вибором та використанням сукупності загальнонаукових (діалектичний, аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальних методів наукового пізнання (догматичний, системно-структурний, функціональний, порівняльно-правовий, історико-правовий, статистичний, моделювання). Комплексне використання цих методів дисертаційного дослідження дозволило автору одержати обґрунтовані наукові результати щодо специфіки взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування. Достовірність наукових результатів, теоретичних положень, висновків та пропозицій дисертаційного дослідження обумовлюється емпіричною основою дослідження, яку утворюють понад 150 судових рішень, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень, рішення КДКП, судова статистика, розміщена на офіційному веб-порталі «Судова влада України», правові позиції Верховного Суду, рішення ЄСПЛ, єдині звіти про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування, розміщені на офіційному веб-порталі Офісу Генерального прокурора, щорічні доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, зведені дані опитування практичних, науково-педагогічних і наукових працівників та здобувачів вищої освіти.

Наукова проблема, нове вирішення якої отримано в дисертації. За результатами проведеного дисертаційного дослідження знайшла розв'язання проблема специфіки взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування.

Наукове і практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

сфері науково-дослідної діяльності – як фундамент для подальших наукових досліджень теоретико-прикладних проблем взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування; сфері законотворчої діяльності – для удосконалення чинних кримінальних процесуальних норм, що регулюють взаємодію слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування (Лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності 04-27/12- 2025/163476 від 15.06.2025); сфері правозастосовної діяльності – для удосконалення практики діяльності слідчих та дізнавачів під час взаємодії їх з прокурорами під час досудового розслідування кримінального провадження, застосування ними відповідних норм КПК України; сфері освітнього процесу – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальне процесуальне право», «Порівняльне кримінальне право та процес», «Процесуальні рішення у кримінальному провадженні», «Основи кримінального процесу», «Криміналістична тактика та методика»; розробці робочих програм та методичних рекомендацій із вказаних дисциплін (Акт впровадження Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова).

Повнота викладення матеріалів дисертації у наукових публікаціях здобувача. Основні положення дисертаційного дослідження відображено у сімнадцяти публікаціях, у тому числі у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, дванадцяти тезах доповідей на наукових конференціях, а також одних тезах доповіді на круглому столі. Вивчення змісту дисертації та аналіз змісту наукових робіт автора за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що основні наукові результати дисертаційного дослідження досить повно відображені у публікаціях дисертанта.

Оцінка мови та стилю дисертації, відповідність змісту дисертації спеціальності, із якої вона подається до захисту. Дисертація виконана українською мовою, стиль викладення – науковий. Робота викладена в офіційно-діловому стилі й характеризується влучністю висловлювань, зрозумілістю з однозначністю трактувань, упорядкованістю поданого складного наукового матеріалу. Наявні в дисертації положення, висновки та рекомендації достатньою мірою аргументовані й структуровані. Особисті висновки і пропозиції, в цілому, визначають належний культурний і професійний рівень наукової дискусії. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що поділені на дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вірно складений план дисертаційного дослідження дозволив автору повно та ґрунтовно дослідити специфіку взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування.

У **вступі** автором обґрунтовано актуальність обраної ним теми, сформульовано її мету, яка знайшла свою конкретизацію у відповідних завданнях, визначено новизну отриманих результатів, їх наукове та практичне значення для розвитку наук кримінально-правового циклу та вдосконалення правозастосовної практики. Визначено зв'язок роботи з науковими програмами,

планами, темами. Наведено дані про апробацію результатів дослідження, наукові публікації здобувача.

У **першому розділі** дисертації автор дослідив поняття, сутність та значення взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування, ретроспективу її становлення та сучасний стан правового регулювання, а також порівняльно-правовий аспект її нормативно-правового регулювання на прикладі країн Європейського Союзу. Так, автор зазначає, що поняття «взаємодія» у контексті кримінального провадження є ключовим для розуміння ефективної діяльності суб'єктів сторони обвинувачення, зокрема слідчого, дізнавача та прокурора. Дослідження взаємодії цих суб'єктів зосереджено на їхній узгодженій діяльності під час досудового розслідування, що ґрунтується на кримінально-процесуальному законодавстві України. Взаємодія дисертантом розглядається як погоджена діяльність, спрямована на досягнення спільної мети – забезпечення законності, збирання доказів та виконання процесуальних дій. Встановлено, що законність взаємодії, можливість взаємодії виключно в межах кримінально-процесуальних правовідносин, визначене коло суб'єктів взаємодії, наявність часових меж взаємодії, погодження дій суб'єктів взаємодії, наявність спільної мети взаємодії, відповідність взаємодії загальним засадам кримінального провадження, здійснення взаємодії у визначених формах, те, що диференційовані механізми взаємодії впливають з норм кримінально-процесуального законодавства є основними ознаками такої взаємодії. Зазначено, що взаємодія не лише сприяє ефективному розслідуванню, але й забезпечує дотримання прав і свобод учасників провадження. У розділі проведено аналіз законодавства країн ЄС та виявлено три моделі взаємодії. У контексті розгляду історичного досвіду взаємодії слідчого, дізнавача та прокурора у кримінальному провадженні показано еволюцію їхніх ролей та запропоновано періодизацію розвитку взаємодії між ними.

У **другому розділі** автор досліджує перешкоди, які унеможливають або створюють неефективну взаємодію слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування, а також аналізує процесуальну та організаційно-правову форми такої взаємодії. Автором у підрозділі 2.1. слушно визначено та деталізовано перешкоди, що ускладнюють взаємодію слідчого, дізнавача та прокурора під час досудового розслідування: 1) прогалини в нормативно-правовому регулюванні, зокрема неуніфікована термінологія та суперечності між законодавчими актами; 2) психологічні чинники: розбіжності у сприйнятті ролей, слабка комунікація, вплив внутрішніх переконань; 3) організаційні проблеми: перевантаженість прокурорів (до 190 проваджень на одного у 2022 році), брак досвіду, обмежені можливості навчання та неефективний обмін інформацією; 4) недостатність доктринального обґрунтування вдосконалення взаємодії. Розглянуто, що науковці виділяють процесуальну та організаційну форми взаємодії, де процесуальна форма чітко регламентується КПК України, а організаційна – відомчими актами. Обґрунтовано необхідність використання поняття «організаційно-правова форма» для позначення організаційної форми

взаємодії. Дисертантом визначено, що процесуальна форма взаємодії базується на положеннях КПК України, охоплює надання прокурором доручень і вказівок, погодження прокурором клопотань, погодження та затвердження процесуальних документів, скасування незаконних постанов слідчого чи дізнавача. Ці механізми забезпечують узгодженість дій, законність та оперативність розслідування. Організаційно-правова форма взаємодії базується на положеннях здебільшого відомчих нормативно-правових актів. Ця форма інтегрує процесуальні норми з організаційними заходами, забезпечуючи чіткий розподіл обов'язків, оперативний обмін інформацією та спільне планування дій. Автором запропоновано розробити наказ Офісу Генерального прокурора «Про організацію взаємодії слідчих і дізнавачів із прокурорами під час досудового розслідування», що сприятиме уніфікації підходів, підвищенню ефективності розслідування та адаптації до сучасних викликів, забезпечуючи законність і результативність кримінального провадження.

У **третьому розділі** дисертант аналізує загальні положення про юридичну відповідальність за правопорушення, вчинені під час взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором у ході досудового розслідування, юридичну відповідальність слідчого, дізнавача та прокурора за правопорушення, вчинені під час їхньої взаємодії у ході досудового розслідування. Автор справедливо стверджує, що ефективність досудового розслідування залежить від злагодженої взаємодії слідчого, дізнавача та прокурора, однак протиправні рішення, дії чи бездіяльність цих суб'єктів можуть ускладнити або унеможливити досягнення цілей кримінального провадження. У розділі визначено критерії, за якими можна відмежувати правопорушення, вчинені під час взаємодії, від правопорушень, вчинених не під час взаємодії, до яких можна віднести такі критерії: процесуальної залежності діяння; безпосереднього причинно-наслідкового зв'язку між діяннями суб'єктів; спрямованості суб'єктивної сторони на відносини взаємодії. Юридична відповідальність реалізується через кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність (за моральну чи майнову шкоду). Розглянувши юридичну відповідальність слідчого та дізнавача, констатовано, що кримінальна відповідальність, як найсуворіший вид, застосовується за умисні порушення, але її використання обмежене принципом *ultima ratio*, який вимагає вичерпання менш суворих санкцій. Дисертантом запропоновані слушні пропозиції щодо внесення змін до законодавства.

З огляду на викладене, можемо зауважити, що поставлені у дисертації мета та завдання вирішені, а основні результати - висвітлено у розгорнутих та аргументованих висновках.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Оформлення дисертації відповідає усім нормативним вимогам, що пред'являються до такого виду наукових робіт, зокрема: Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016

року № 261, наказу Міністерства освіти і науки від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Структурна будова дисертації відповідає плану. Зміст викладення матеріалу відрізняється науковістю, логічністю, послідовністю. Під час вивчення дисертації академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації не виявлено.

Позитивно оцінюючи зміст наукового дослідження І. А. Когута, слід зауважити, що окремі положення дисертації викликають запитання, що може стати підґрунтям для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертаційної роботи. Такими є наступні положення:

1) окремі наукові положення, що винесені на захист, потребують конкретизації. Так, наприклад, на думку опонента, потребує уточнення наступне положення, що розміщено в рубриці «уперше»: «визначено суб'єктний склад, об'єкт та юридичні факти виникнення взаємодії слідчого і дізнавача з прокурором як особливого виду кримінальних процесуальних правовідносин сторони обвинувачення на стадії досудового розслідування». Необхідність аргументувати основні наукові положення, які виносяться на захист, із зазначенням відмінності одержаних результатів від відомих раніше є обов'язковим, відповідно до вимог до оформлення дисертацій;

2) введення воєнного стану в Україні та внесення у зв'язку з цим змін до законодавства зумовили істотні зміни у сфері кримінальної юстиції, зокрема і щодо здійснення взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування, проте в дисертації Когута Івана Анатолійовича не на достатньому рівні здійснюється аналіз таких нововведень та їх впливу на взаємодію вищезазначених учасників. На думку опонента, такі нововведення повинні були бути враховані і під час формулювання відповідних дефініцій у дисертації. Так, зокрема, визначення взаємодії слідчого та дізнавача з прокурором дисертант формулює як узгоджену кримінально-процесуальну діяльність, що здійснюється відповідно до положень КПК України, що спрямована на досягнення завдань кримінального провадження шляхом використання доступних сил і засобів у часових межах від внесення відомостей до ЄРДР до закінчення досудового розслідування, проте відповідно до ч. 1 ст. 615 КПК України, кримінальне провадження може бути розпочато не лише з моменту внесення відомостей до ЄРДР, а і у разі відсутньої технічної можливості доступу до ЄРДР - з моменту винесення постанови про початок досудового розслідування;

3) у вступі дисертації автор зазначає, що емпіричну базу дисертаційного дослідження склали зокрема і рішення ЄСПЛ, проте в самій роботі проаналізовано лише 2 таких рішення: «Дудник проти України» від 10.12.2009 (заява № 17985/04) та «Осадча та інші проти України» від 11.03.2021

(заява № 55896/10 та 6 інших заяв). На думку опонента, робота значно б виграла у плані практичної складової, якщо б дисертант більш докладно проаналізував релевантну практику ЄСПЛ з досліджуваного питання. Також, автору під час здійснення дослідження взаємодії слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування та формулювання пропозиції щодо внесення відповідних змін до законодавства було б бажано проаналізувати положення Стратегії розвитку прокуратури на 2025-2028 роки, що була затверджена Наказом Генерального прокурора № 322 від 08.10.2025 року, які стосуються предмету дослідження. Такий аналіз значно б посилив актуальність, достовірність та своєчасність проведеної роботи.

Висловлені зауваження не зменшують цінність виконаної роботи, не носять принципового характеру, не впливають на загальне позитивне враження від виконаного дослідження та сформульованих автором пропозицій.

Загальний висновок: дисертація Когута Івана Анатолійовича на тему «Взаємодія слідчого та дізнавача із прокурором під час досудового розслідування», відповідає спеціальності 081 – «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 № 261 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2025 р. № 426), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 03 травня 2024 р. № 507), а здобувач Когут Іван Анатолійович – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального
процесу Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Вікторія РОГАЛЬСЬКА

Підпис Рогальської В.В. засвідчую:

Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН